

(<https://radio808.com>)

🕒 30. studenoga 2023.

📄 Emisije (<https://radio808.com/category/emisije/>), MARIJA JURIĆ ZAGORKA: NOVINARKA – SUFRAŽETKINJA – ŽRTVA (<https://radio808.com/category/marija-juric-zagorka-novinarka-sufrazetkinja-zrtva/>)

I sada više nema zapreka radu koji mi je sav život, užitak, jedina svrha i egzistencija

Radila je doslovce do zadnjeg dana – i noć prije nego što je umrla u 85. godini, 30. studenoga 1957. A bila je prije svega – novinarka. „*Ja ne znam za što bih drugo bila sposobna u životu osim za novinarstvo. Ponekad mi se čini da sam se udala za žurnalistiku. Danas mi je krivo što ne mogu više sudjelovati u novinarstvu kao nekad*“, rekla je nekoliko godina prije smrti.

Piše: Diana KUČINIĆ (<https://www.facebook.com/diana.kucinic>)

„*Ja sam prije svega bila i ostala novinar*“ – uvijek je o sebi govorila **Marija Jurić Zagorka**.

„*Kakav je to bio život! Često sam ostajala gladna, bez ručka, ali mojih 2000 redaka političke reportaže nije kasnilo. Zamislite, tih 2000 redaka diktirala sam telefonom iz Budimpešte!*“ – ispričala je u jednom razgovoru polovinom 1950-ih godina tada mladom novinaru **Aleksi Vojinoviću**, dodajući: „*Ja ne znam za što bih drugo bila sposobna u životu osim za novinarstvo. Ponekad mi se čini da sam se udala za žurnalistiku. Danas mi je krivo što ne mogu više sudjelovati u novinarstvu kao nekad...*“

A **Bora Đorđević** zabilježio je u svojoj knjizi o Zagorki i ovaj njezin opis rada u redakciji Obzora:

„*Najposlije se posao tako nagomilao da je bilo potrebno radnom vremenu između 7 ujutro i 8 navečer pridodati još jedan dio noći. To me učinilo najsretnijim stvorom na svijetu. (...) I sada više nema zapreka radu koji mi je sav život, užitak, jedina svrha i egzistencija. Nikad nisam bila toliko umorna, a da mi ne bi bila prava slast već u sedam sati sjediti u onoj velikoj dvorani, u Gundulićevoj ulici, gdje sam ostavila dvadeset dvije godine života. Uhvatio me rad kao neka manija. Što više je bilo posla, to je bila sigurnija i veća moja sreća!*“

Marija Jurić Zagorka; foto: enciklopedija.hr

No, kad je novinarskom poslu, na nagovor biskupa **Josipa Jurja Strossmayera**, pridodala i svakodnevno pisanje romana u nastavcima – što je ubrzo preraslo u Zagorkinu osnovnu preokupaciju kojom se hranila novinska naklada, a bogatili novinski izdavači (o čemu sam opširnije pisala u prošlom nastavku ovog serijala), sve manje je bilo sreće zbog rada u novinarstvu, a sve više obveze i muke u ispunjavanju svakodnevne norme napisanih kartica romana.

*„Žurnalistika me naučila na pisanje u nastavcima, na etape od danas do sutra. (...) Kad sam raspoložena mogu izdiktirati i po dvadesetak kartica na sat. Pisanjem započinem obično oko 14 sati poslije podne i produžavam sve do 2 ili 3 sata iza ponoći. Ponekad i do pet. Zavisí od rukopisa“ – rekla je **Aleksi Vojinoviću**.*

I tako je radila doslovce do zadnjeg dana – i noć prije nego što je umrla u 85. godini, 30. studenoga 1957.

Ipak, Zagorka je u pisanju pronalazila svoju svrhu i sreću.

„Živjela sam za novine, za obračune s Mađarima i Nijemcima, a poslije za svoje romane. (...) Eto, barem sam nešto napravila... Hedvige, Lizete, Eleonore, Malvine i slične ustupile su svoja mjesta Jadrankama, Gordanama, Jasenkama, Damirima... i to je moje djelo. Pa sad opet: što sam dala publici? Žao mi je kad me svrstavaju među bofl robu, ja to nisam. Ja sam pisala prema podacima i dokumentima koji postoje i koji se mogu provjeriti, čini mi se da sam ipak nešto poklonila svom voljenom gradu.“

Popularna među čitateljima koji su gutali njezine romane i među publikom koja je punila kazališta u kojima su igrale njezine drame i adaptacije romana, **Marija Jurić Zagorka** ipak nije mogla ušutkati novinarku u sebi. Nakon što je 1918. prestala raditi u Obzoru, pisala je tekstove za sve novine koje su ih htjele objaviti, najčešće tekstove kojima je poticala žene da se obrazuju, uključe i u politiku, osvijeste vrijednost domoljublja i hrvatskog jezika, izbore se za svoje pravo na rad i ravnopravnost s muškarcima. Zagorka je feminističke poruke prenosila suptilno i kroz romantične zaplete svojih romana, svjesna da u hrvatskim prilikama žene još nisu zrele za pokrete kakvi su se događali u drugim europskim zemljama. Isticala je:

„Prvo i glavno jest za nas žene: da ne istupamo na katedru sa velikim feminističkim idejama iz široke slobodoumne Europe – dok nismo sposobni da ih primimo onakove, kakove jesu, da ih dobro i zdravo shvatimo. Valja prije svega krčiti tlo – da na njemu raste pšenica. (...) Ali prije, nego počnemo obrađivati zemljište, moramo imati upućenih radnika! Za to ne smijemo izaći sa katedre s idejama, koje se smatraju kod nas bombama. Valja ideje donijeti u cvijeću, u slatkišima, kao zakusak, obložak, 'Garnirung'! Ovako će uspjeti. Onako će naići na otpor, i onda ćemo imati u kući jednu kavgu više, a jedan uspjeh manje.“

Bila je, kako bismo danas rekli, slobodna novinarka i u toj je slobodi pisanja gotovo mazohistički uživala, iscrpljujući se pišući i istražujući u arhivima povijesne podatke oko kojih je plela radnje svojih romana i drama, pišući novinske članke, zapisujući autobiografske retke.

Redakcija Ženskog lista polovinom 1930-ih godina: slijeva nadesno sjede: glazbenik i kompozitor Božo Kunc, književnik i novinar Mirko Dečak, Juanita Gracia, urednica Marija Jurić Zagorka, novinarka Olga Morović, novinarka Olga Baldić, G. Matulic, konzul Republike Čile; stoje desno: novinari Lavicki i Brlić; foto: Arhivski fond MJZ

Ženski list i Hrvatica: najzrelije Zagorkino novinarsko razdoblje u koje je pretočila životno iskustvo, uspjehe i nesreće, uvjerenja, talent i rad

A zatim se sa svoje 52 godine **Marija Jurić Zagorka** 1925. vratila u novinarstvo kao glavna urednica prvog hrvatskog časopisa za žene, Ženskog lista. Nije to više bilo političko novinarstvo i „obračun s Mađarima i Nijemcima“, ali naizgled banalne teme o kućanstvu, zdravlju, kozmetici, modi i kratki književni tekstovi Zagorki otvaraju prostor za progovaranje o položaju žena u društvu, polemiku o pravu glasa, ravnopravnosti muškaraca i žena... Osim što je urednica, Zagorka je i autorica većine tekstova. Čitatelje poziva da sudjeluju u anketama i raspravama, a njihova pisma i tekstove objavljuje. Časopis čitaju i žene (mlade i stare, obrazovane i neškoloovane, zaposlene, kućanice, građanke i seljanke) i muškarci (uglavnom mladi i visokoobrazovani).

U izdavačkoj djelatnosti u to vrijeme vlada njemački nakladnik Hous of Ullstein, a na domaćem tržištu Tipografija i Jugoštampa. Listovi za žene pokreću se uglavnom u okviru struke ili političke stranke ili su na njemačkom jeziku. A upravo je Zagorkin rodoljubni prkos bio povod pokretanju Ženskog lista. Naime, godinu dana ranije, 1924. Zagorku je posjetio predstavnik Ullsteina i predložio joj da bude glavna urednica lista za žene, koji bi ta kuća izdavala. Oni bi joj iz Njemačke slali članke koje bi ona prevodila i prilagodila hrvatskoj publici. Zagorka je to odbila, smatrajući ponudu još jednim pokušajem germanizacije hrvatskih čitatelja, ali je zato dobila ideju da pokrene vlastiti list namijenjen ženama i 1925. je uz financiranje židovskog bračnog para **Ignjata i Jozefine Schwartz**, koji su bili dioničari zagrebačkog Međunarodnog prometnog, novinskog i oglasnog zavoda, pokrenula autonomni hrvatski Ženski list koji je bio pravo mjesto za njezine uredničke i ideološke smjernice, kako ih definira profesorica novinarstva **Marina Vujnović**: socijalizam, nacionalizam i nekonvencionalni feminizam.

Bilo je to i vrijeme u kojem su se ženske nacionalne, građanske i feminističke organizacije udruživale u borbi protiv patrijarhalnog društva. Jedna od njih bilo je i društvo Hrvatska žena, osnovano da „gaji među hrvatskim ženama smisao za društvenost, koja će radati inicijativama i akcijom na nacionalnom i feminističkom polju, na polju čovječnosti, prosvjećivanja, morala, narodnog zdravlja, društvenosti i privrede.“ **Marija Jurić Zagorka** bila je njihova počasna članica, a društvo Hrvatska žena promoviralo je časopise Ženski list i kasnije Hrvaticu među svojim članicama.

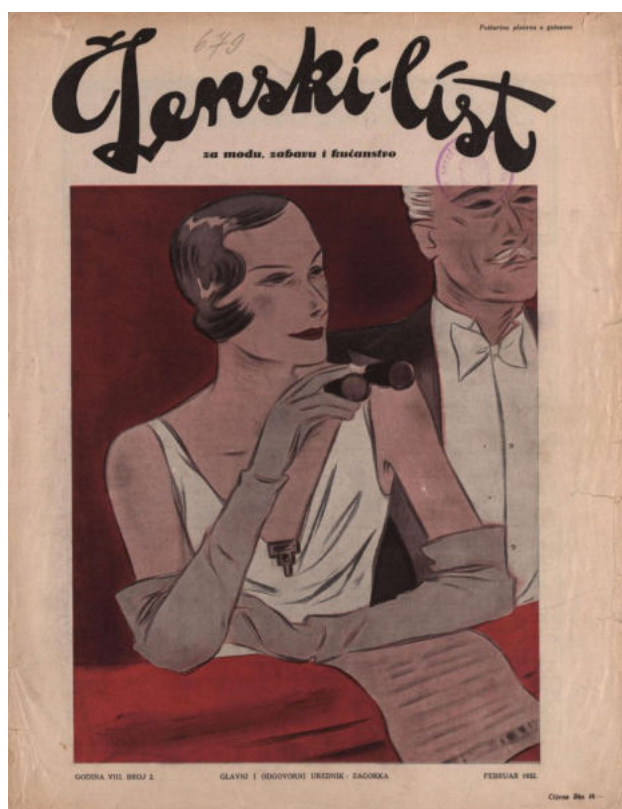
Ekonomska kriza i diktatura u Kraljevini Jugoslaviji odrazili su se i na financiranje Ženskog lista, a 1933. država uspostavlja monopol nad izdavanjem novina. Bračni par Schwartz gubi kontrolu nad časopisom, u uredništvo dolaze **Sida Košutić** i novinarka **Olga Baldić** koja povremeno zamjenjuje Zagorku na mjestu glavne urednice, a list koji je Zagorka pokrenula u feminističkom i liberalnom duhu promijenio se 1938. u konzervativni i klerikalno orijentirani Novi ženski list. Zagorka daje ostavku i iste godine ulaže cijelu svoju imovinu u pokretanje vlastitog časopisa: Hrvatica.

Unajmila je stan na adresi Dolac 8, u kojem je živjela do smrti 1957. U tom je stanu bilo i sjedište časopisa Hrvatica, a sve su njezine čitateljice Ženskog lista postale pretplatnice Hrvatice. Prema sačuvanoj kartoteci, Zagorka je imala 2138 pretplatnika; novcem od pretplate financirala je tisak, a svoj je urednički i novinarski posao radila bez naknade. U Hrvatici, osim o zdravlju, higijeni, odgoju djece, modi i vođenju

kućanstva, izvještava o radu ženskih društava, predstavlja značajne žene toga doba, a poučnim i zabavnim štivom doprinosi širenju hrvatske kulture i jezika.

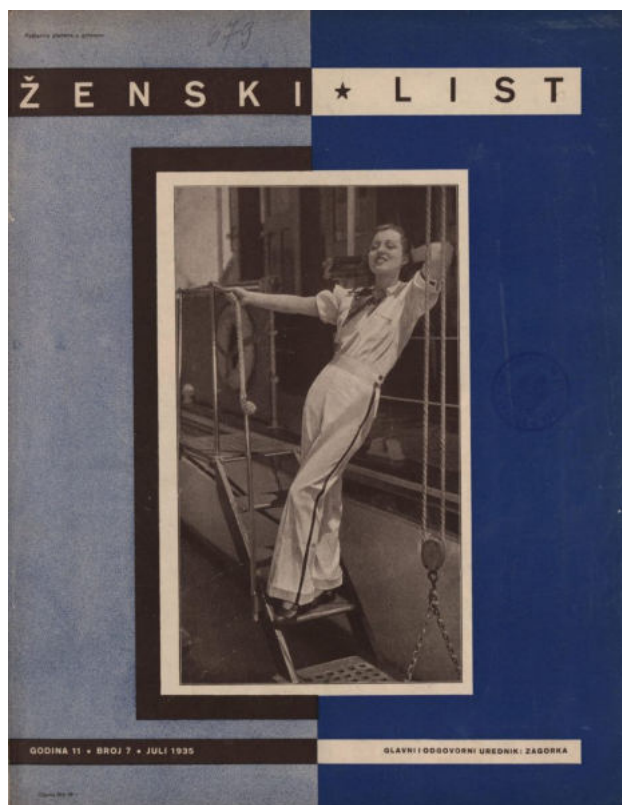
Kao što je radila i u Ženskom listu, i u Hrvatici poziva čitatelje na suradnju, a anketama ih potiče na promišljanje o položaju žene u društvu. „*Da li Vas veseli Vaše zvanje i zarada ili biste radije živjeli samo kao majka i kućanica? Što biste predložili zakonodavnom tijelu, da imate aktivno i pasivno pravo glasa?*“ – neka su od pitanja u Zagorkinim anketama za čitateljice Hrvatice.

„*Obraćam se svima vama sestre Hrvatice koje ste lično sudjelovale u borbama ili su vam poznate mnoge druge sestre u narodnim borbama s molbom da mi šaljete podatke iz sela i grada, kako bih mogla sakupiti novi prikaz o sudjelovanju i patnjama naše žene u narodnoj borbi – novijega doba. Neka budući naraštaji saznaju koliko je patnja, muka i žrtava dao ženski dio hrvatskoga naroda borbama za čovječnost, pravice i slobodu!*“ – objavila je Zagorka poziv 1939. i u svojoj knjižici „*Neznana junakinja hrvatskog naroda*“ o ženama koje su na neki način sudjelovale u povijesnim događajima u Hrvatskoj.

Nekoliko naslovnica Ženskog lista koji je Zagorka uređivala od 1925. do 1938.; foto: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, portal digitaliziranih novina dnc.nsk.hr

Razdoblje u kojem je od 1925. do 1938. uređivala Ženski list, a od 1938. do 1941. Hrvaticu Zagorkino je najzrelije novinarsko razdoblje. U tih 16 godina – od svoje 52. do 68. godine života – **Marija Jurić Zagorka** svoju profesionalnu i životnu zrelost neštedimice ulijeva u tekstove kojima potiče i širi socijalna, nacionalna, feministička i općeljudska načela.

Iza nje je cjeloživotna borba s patrijarhalnim neprihvatanjem da radi novinarski posao, ali i iskustvo uspjeha i odobravanja unatoč kritici i omalovažavanju. Iza nje je i beskompromisno istupanje protiv svega što ugrožava interese njezine domovine Hrvatske – od naivnog dječjeg istupa pred banom Khuen-Hedervaryjem do političkih novinskih tekstova protiv mađarizacije i germanizacije u Austro-Ugarskoj, pa zatim i u Kraljevini Jugoslaviji. Iza nje su i slava i prihvaćanje čitatelja i kazališne publike unatoč žestokoj i ljubomornoj kritici njezinih književnih djela.

Iza nje su – u privatnom životu o kojem nikad nije govorila – i tri intimne veze: prvi brak, kad su je kao 17-godišnju djevojku 1890. prisilno udali za 14 godina starijega Mađara od kojeg je pobjegla 1895.; zatim ljubavna veza koja je počela 1900. sa 11 godina mlađim **Slavkom Amadejem Vodvařkom**, novinarom i piscem humoreski, za kojeg se 1911. i udala, a 1914. su se rastali (o tome sam opširnije pisala u četvrtom nastavku

ovog serijala); i treća o kojoj se nagađalo, sa čak 21 godinu mlađim novinarom, piscem i dramatičarom **Rudolfom Habedušom Katedralisom** s kojim je ljubav pukla, ako ne prije, 1929. kad ga je optužila za plagijat njezinog neobjavljenog romana „Katakombe svetoga Marka“ koji je on objavio pod svojim imenom.

Zagorka u narodnoj nošnji, fotografija iz Ženskog lista br. 7, 1931.

Sve svoje životno iskustvo, uspjehe i nesreće, uvjerenja, talent i rad pretočila je na stranice Ženskog lista i Hrvatica. U Ženskom listu od 1932. do 1934. u nastavcima objavljuje i svoj autobiografski roman, kasnije objavljen kao knjiga pod naslovom „Kamen na cesti“.

Iako svim srcem Hrvatica, Zagorka je nosila neoprostiv grijeh borbe protiv svega što je njemačko, okupatorsko i morala je biti kažnjena

Zagorkin časopis Hrvatica izlazi do 11. travnja 1941. Drugog dana nakon što je proglašena Nezavisna Država Hrvatska ustaška policija ulazi u stan na Dolcu 8 i **Mariji Jurić Zagorki** zabranjuje rad. Iz blagajne su joj zaplijenili 180.000 dinara od pretplate, a u tiskari su uzeli sve rukopise koji su već bili spremni za štampu. Zaplijenili su i Zagorkin namještaj uz obrazloženje da duguje porez.

„Bila sam, dakle, na ulici u pravom smislu riječi. Situacija je razumljiva jer sam se u prošlosti političkim radom i perom najoštrije borila protiv svih saučesnika tadašnje vlasti, a u crnoj knjizi germanofila bilo je moje ime zabilježeno odviše krupnim slovima. Prema tome, put me vodio u smrt.“

Naslovnice časopisa Hrvatica, koji je Zagorka izdavala, pisala i uređivala od 1938. do 1941.; Memorijalni stan MJZ, snimila Diana Kučinić

Iako svim srcem Hrvatica, Zagorka je nosila neoprostiv grijeh borbe protiv svega što je njemačko, okupatorsko. Morala je biti kažnjena. I tada se – i nije to bilo prvi put – pokušala ubiti. Progutala je nekoliko kapi otrovne tekućine, ali su je slučajno pronašli onesviještenu na podu, a u bolnici su joj punih pet tjedana pokušavali spasiti život. Trebalo joj je još dugo da se posve oporavi. Živjela je zatvorena u stanu pod budnim okom ustaških agenata, dvije godine nije objavila ni retka, a prehranjivala se prodajom darova koje je dobila od kazališne publike i zahvaljujući pomoći svojih čitatelja koji je nisu zaboravili.

Tek u listu Nova Hrvatska od 1943. do 1945. u nastavcima izlazi roman „Jadranka“, tada pod nazivom „Neznano čudo Zagreba“, koji se ruga njemačkom policijskom aparatu i vlasti iz doba Bachovog apsolutizma. Naime, ustaška se vlast sjetila da bi Zagorka mogla povećati nakladu i njihovih novina, pa su joj naredili da piše novi roman u nastavcima. Od neželjenog posla uspjela se izvući liječničkom potvrdom o lošem zdravlju, no kad su zatim zatražili neke stare neobjavljene rukopise, ona

im je „*malo osvetnički pokazala štivo koje obrađuje njemački apsolutizam u Hrvatskoj (...) a kako radnja romana napada nijemstvo u Hrvatskoj, dolazi Gestapo te me onako bolesnu prijeteći preslušava i hoće da sazna na čiju sugestiju taj roman pišem. Ali po mom originalnom rukopisu ustanovljuju da je roman napisan već prije dvadeset godina, a budući da roman ne žele obustaviti, traže od mene da riječ Nijemci promijenim u Bečani i da izmijenim neka imena, a oni su brisali događaje koji im se nisu sviđali*“.

Jednom je rekla i ovako: „*Nijemac, onaj koji želi da osvaja i gazi male narode, bio je i sada jednak kao u onim stoljećima koje sam opisivala.*“

Iako je imala već 70 godina, zaprijetili su joj čak i odvoženjem u logor, no Zagorkin se duh nije mogao ubiti! Njezin osjećaj za pravdu obasjavao je sve njezine romane, a i svoju je definiciju novinara ovako sročila:

„*Novinar je vječni borac koji mora u sebi imati duboko razvijen nagon da uvijek maršira smjelo naprijed, da, uvijek naprijed, uvijek naprijed, nikada da sustane.*“

Nakon oslobođenja Zagreba u svibnju 1945. **Marija Jurić Zagorka** odmah je nastavila „marširati smjelo naprijed“ i uključila se u rad Narodnog fronta i Antifašističke fronte žena, na njihovim sastancima i javnim skupovima gorljivo govoreći o boljem životu žene u socijalizmu.

Međutim, nova vlast ovaj put nije joj mogla oprostiti sve one rečenice kojima je gorljivo zahtijevala oslobođenje Hrvatske od svih tuđinskih vlasti redom kojim ih je u povijesti Zagorka dočekivala i ispraćala. Iako nikad nije bila članica nijedne političke stranke, radila je u opozicijskim novinama, pisala je protiv mađarske, austrijske i njemačke vlasti – pa je komunistička vlast posumnjala da bi deklarirana Hrvatica Zagorka ubrzo mogla zaključiti i da Hrvatska u sklopu socijalističke Jugoslavije nije ona slobodna Hrvatska o kojoj je ona govorila i pisala. Sumnjive su bile i njezine veze i dopisivanja s hrvatskim intelektualcima, političarima, glumcima, obožavateljima čak i iz Amerike, pa kad se još sjetimo da joj je najveći zaštitnik na početku njezine novinarske karijere bio utjecajni pripadnik Crkve – biskup Strossmayer...

Zagorki je zabranjeno javno istupanje i novinarski rad, Društvo književnika čvrsto je stajalo iza kategorizacije njezinih romana šund-literaturom, a ustaške su agente pred njezinom zgradom na Dolcu 8 zamijenili udbaški.

Pitanja bez odgovora: kako je Zagorka živjela posljednjih deset godina, kako su njezini podstanari postali njezini nasljednici, što je bila njezina krivnja?

Brojna su pitanja iz Zagorkine biografije još uvijek bez odgovora. Posebice se to odnosi na posljednjih deset godina njezina života, u kojima je preživljavala gotovo posve izolirana u svojem stanu, radujući se tek rijetkim susretima sa svojim čitateljima, nekolicinom prijatelja i mladim novinarima. Početkom 1950-ih još je i slomila nogu, pa godinu dana nije uopće mogla izlaziti. U svojim osamdesetima i dalje piše, svakodnevno diktirajući novinske nastavke romana.

No, honorari nisu bili dovoljni za život, pa je 1954. preko oglasnika u Narodnom listu potražila sustanara: „Starica bez igdje ičega i ikoga traži dobrog čovjeka koji bi se za nju brinuo“, napisala je u oglasu. I tako su u njezin život ušli računovođa **Nikola Smolčić** i kuhar **Leo Car**, zagrebački homoseksualci, a pretpostavljalo se i da su doušnici UDBA-e. Osvojili su je slatkorječivošću i toplim obrocima, no čim su se uselili u Zagorkin dom, više nije bilo slasnih ručkova, ni ljubaznih razgovora, ni suosjećajnih izjava.

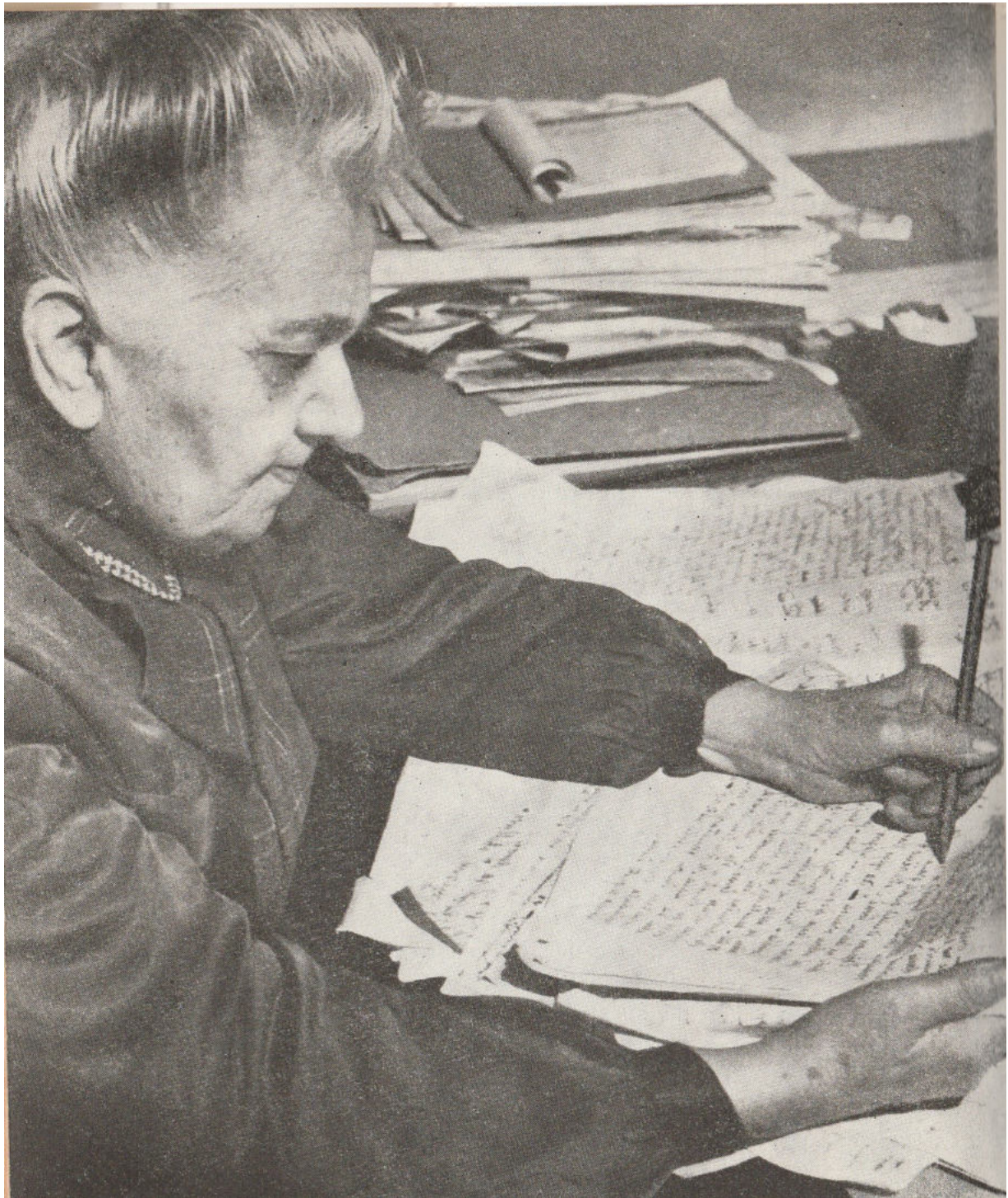
„Ubrzo nakon što su se Car i Smolčić kao podstanari uselili u Zagorkin stan na Dolcu, vidjela sam da tu nešto ne štima“ – ispričala mi je Zagorkina prijateljica **Štefica Vrbanić**, kad mi je 1992. pokazala pisma u kojima joj je Zagorka 1955. i 1956. pisala o životu sa sustanarima koji su je potkradali, ponižavali i maltretirali (o čemu sam malo više pisala u prvom nastavku ovog serijala). – „Mnogo su mi puta, kad bih željela posjetiti Zagorku, rekli da je nema kod kuće – oni su joj branili posjete, branili joj izlaske; držali su je u tolikom strahu da se nije usudila protiviti“.

Car i Smolčić postali su nepremostiva prepreka za sve koji su htjeli stupiti u kontakt sa Zagorkom, preuzeli su i njezine telefonske pozive, a **Štefica Vrbanić** i novinar **Aleksa Vojinović** bili su jedni od rijetkih koje su uopće puštali u Zagorkin stan. Bili su i poduzetni – ta koja korist od starice koja nema novca! – pa su sa Slobodnom Dalmacijom uspjeli dogovoriti objavljivanje „Gričke vještice“ u svescima. Štivo je razgrabljeno, a na Dolac 8 počeo je pristizati novac. No, kad je shvatila da njezina prijateljica unatoč tome nema čime kupiti ni čarape te da joj, osim honorara, njezini podstanari uredno ubiru i tek dobivenu mizernu mirovinu, **Štefica Vrbanić** angažirala je poreznog inspektora **Smiljana**

Hegedušića koji je u Zagorkinim poslovnim knjigama otkrio da su Car i Smolčić u samo jednoj godini, krivotvoreći podatke o honorarima, Zagorku oštetili za milijun dinara!

Aleksi Vojinoviću Zagorka je rekla da će sva svoja autorska prava, bogatu arhivu, prepisku s uglednim političarima i radnu sobu s bibliotekom ostaviti Društvu novinara Hrvatske. **Štefica Vrbanić** svjedočila je kad je Zagorki oporuku sastavio njezin odvjetnik i prijatelj **dr. Ivo Politeo**. No, nakon Zagorkine smrti pravnim je nasljednikom na temelju druge oporuke proglašen **Nikola Smolčić**. Bolestan, umro je nepuna tri dana nakon Zagorke, a njega su (dakle i Zagorku) naslijedili **Leo Car** u 65 posto dijela i njegov prijatelj **Miroslav Kratković** u 35 posto dijela. Car je umro 1986. godine i svoj je dio Zagorkine ostavštine prenio na nećakinju u Rijeci, a Kratković je umro 1990., njega su naslijedili neki drugi ljudi – nitko od njih nije bio ni u kakvoj vezi sa Zagorkom. Istražujući početkom 1990-ih taj dio Zagorkine biografije, novinar **Josip Grbelja** u sudskom je arhivu pronašao samo omot spisa o Zagorkinoj ostavinskoj raspravi, na kojem je netko rukom zabilježio: „Spisa nema, Zgb, 20. 5. 92.“.

Tako su Zagorkina autorska prava, njezini dragocjeni rukopisi, bilješke, pisma, knjige, slike, prelazili iz ruke u ruku, a ono što je na kraju sačuvano, skupa sa stanom na Dolcu 8, otkupio je 2009. Grad Zagreb od obitelji Car iz Rijeke, 52 godine nakon Zagorkine smrti.

Zagorka za radnim stolom u stanu na Dolcu 8; snimio Zvonko Grčman, 1955. (iz knjige Bore Đorđevića „Zagorka kroničar starog Zagreba“)

U svojem posljednjem autobiografskom tekstu „Što je moja krivnja“ – koji je povjerila svojem prijatelju odvjetniku **Ivi Politeu**, a poslije njegove smrti pohranjen je u trezor Nacionalne i sveučilišne knjižnice – **Marija Jurić Zagorka** moli da se „osnuje sud javnosti, prikupe dokumenti i svjedoci i odgovori na njezino pitanje“.

Ovako je odgovor sažeo hrvatski teatrolog, književni kritičar i prevoditelj **Ivo Hergešić**: „*Da se rodila i odrasla u drugim prilikama, da je stekla normalno obrazovanje, da je bila ‘plave krvi’, da je bila materijalno neovisna, i da nije bila žena, njezina bi karijera zacijelo bila drugačija. Stekla je nesumnjivih zasluga, postigla fantastične uspjehe, ali ih je skupila teškim poniženjima i nedaćama svake vrste.*“

Zadivljujuće su doista Zagorkine hrabrost i upornost kojima je krčila svoj put „žene u muškom zanimanju“, poput ralice koja ruje kroza snijeg, a iza nje on ponovno pada... No, ipak ostaje prokrčena barem uska staza i Zagorkine stope na njoj su ostavile trajni trag. Kad čovjek slijedi svoj put, ne može, ne smije odustati. **Marija Jurić Zagorka** rođena je s talentom za pisanje, a novinarstvo je bila njezina misija, poriv i poziv. Teško je uopće zamisliti koliki su sati rada bili potrebni da napiše sve što je napisala u novinarstvu i književnosti – u vremenu bez kompjutora i interneta, kopajući po arhivima i pišući rukom, perom na papiru! Brusila je i redigirala svoje tekstove dok nisu bili točno onakvi kakvima ih je zamislila, zatim ih je pretipkavala na pisačkoj mašini, a u starijim godinama diktirala „iz glave“ daktilografinjama. Beskrajan talent i beskrajan rad – doslovce do posljednjeg daha.

„Meni, kao ženskom novinaru bila je prirodna dužnost iznijeti iz 40 godišnjega novinarskoga zvanja sve ono što sam opazila i doživjela. Bila mi je dužnost da sva ta opažanja ostavim mlađoj generaciji, neka upozna neznanu junakinju hrvatskoga naroda prošlosti – da uzmogne izgrađivati nove neznane junakinje sadašnjosti i – budućnosti!“ – napisala je na kraju svoje knjižice o ženama u hrvatskoj povijesti.

Utemeljena 1995. godine, prestižna novinarska nagrada koju dodjeljuje Hrvatsko novinarsko društvo nosi Zagorkino ime.

Marija Jurić Zagorka umrla je na današnji dan prije 66 godina, 30. studenoga 1957., u 85. godini, u svojem stanu na Dolcu 8, nakon što je još prethodne večeri pisala novi nastavak romana. Pokopana je 4. prosinca 1957. na Mirogoju u zajedničku grobnicu zaslužnih građana ispred crkve Krista Kralja. Na njezinoj nadgrobnoj ploči još uvijek piše pogrešan datum rođenja: 1. ožujka 1879., iako je rođena 2. ožujka 1873. (o čemu sam pisala u drugom nastavku (<https://radio808.com/pljuska-je-bila-moj-prvi-dodir-s-novinama-napisala-je-zagorka-u-svojim-slicicama-iz-doživljaja-zene-novinar/>) ovog serijala). Ove smo godine obilježili 150. godišnjicu njezinog rođenja.

Nije li napokon vrijeme za ispravljanje datuma na Zagorkinom posljednjem počivalištu, kao i za razjašnjavanje zadnjih desetak godina njezina života, okolnosti njezine smrti i sudbine njezine posljednje volje?

Zagorkina će
duša tada
mirnije ploviti
dalekim
nebeskim
pučinama „pod
plavim
baldahinom
moje vječne
postelje“, kao
što je poželjela
na kraju svojeg

autobiografskog romana „Kamen na cesti“.

No, to je tema za jedan novi serijal.

(kraj)

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz programa poticanja novinarske izvrsnosti.

Prethodni tekst (<https://radio808.com/ideal-slobode-nesto-je-o-cemu-sam-uvijek-sanjala-politicke-slobode-nacionalne-slobode-spolne-slobode-i-ravnopravnosti-svih-ljudi/>)

< Prethodna objava (<https://radio808.com/top-100-najgledanijih-domacih-filmova-u-hrvatskim-i-srpskim-kinima-od-2000-do-danas/>)

IMPRESSUM

Nakladnik: Udruga "Multimedijalist"
Ulica Franje Petračića 6 (HUB385)

10000 Zagreb

Urednik elektroničke publikacije: Leo Hekman

Uredništvo: Dominik Janković, Jasmin Redžepagić i Gordan Antić

mail: info@radio808.com

mob: +385 99 540 9486

PRATITE NAS

(<https://www.facebook.com/radio808/>)

(<https://twitter.com/radio808/>) PRETR

(<https://www.youtube.com/channel/UCcaapzbbpKfCCQLXp-abulg>)

(<https://www.instagram.com/radio808/>)

AŽI STRANICU

Pretraži

RADIO808.COM 2018. // DEVELOPMENT BY PROGRAMIRANJEZAWEB.COM

([HTTP://PROGRAMIRANJEZAWEB.COM/](http://programiranjezaweb.com/))